

enakopravnost in svobodo. Če danes pogledamo nazaj, na prva povojna leta, ko je vpliv meščanstva na široke slovenske množice očitno padal, ko so te množice iskale novega političnega voditelja, novega hegemona v občenarodnem gibanju proti nacionalnemu zatiranju, potem šele lahko precenimo posledice „delavske“ politike oportunističnega capljanja na repu „jugoslovenskega“ meščanstva in ultralevičarskega nihilizma v nacionalnem vprašanju, kar je oboje moči reducirati na eno in isto: delavska stranka je še naprej ostala „mrtva veja na drevesu naroda“, kakor je Cankar v „Očiščenju in pomlajenju“ označil socialno demokratično politiko zapiranja v krajevne sindikalne organizacije.

Politika, ki jo je na Slovenskem prvi zastopal Ivan Cankar, danes zmaguje v slovenskem delavskem gibanju in slovenski proletarijat se danes bolj ko kdaj zaveda, da Cankar pripada njemu. Vsako drugačno stališče v vprašanju Ivana Cankarja in njegove vloge v slovenskem delavskem gibanju lahko nastane samo daleč od resničnosti, v glavah dogmatikov in doktrinarjev.

Slovo v jeseni

Igo Gruden

1.

Zapuščaš zdaj pri meni toplo gnezdo,
kako brez tebe bo, ne premišlujem,
vsak človek gre za svojo usodno zvezdo.

Zato na poti te ne zadržujem,
še moj obraz k slovesu ti prikriva,
da mi težkó bo, ko boš v kraju tujem.

Ne ti ne jaz ločitve nisva kriva:
življenje druží nas in razdružuje,
nam stkè in spet razdre ljubezni tkiva.

Zaman srcé za prošlostjo vzdihuje:
kar mimo gre, nihčè več ne ustavi,
za vsem se še spomin nekoč osuje.

Jesen je, draga, v zraku so žrjavi,
kjer sva hodila, listje odletava,
turobne v mraku zarje so v daljavi.

Povešen cvet se zdi mi tvoja glava,
ki sem na prsih jo objel z rokámi,
ne vem, kaj si v tolažbo šepetava.

Vonj tvojih las duhá mi zdaj ne mami,
s teboj bi hotel spati ali umreti,
da nič k slovesu naju več ne vzdrami.

Zakaj še morava naprej živeti?
vprašujem se, odgovora ne najdem:
z jesensko zarjo, ki otožno sveti,

nad tvojim naj življenjem tiho zajdem.

2.

Ostal sem sam, jesenski le večeri
samotnemu so mi edini gosti,
ko dan umre, srcé se ne pomiri.

Podobe tvoje drage lik preprosti
prihaja z njimi in ko spet izginja,
šepečeš vdano mi v slovo: Oprosti!

Beseda ta z bridkostjo me prešinja,
sočutje z njo do tvojega me bitja
vsegà, kar sem zakrivil, opominja:

da vsmeril pot sem v zgodnja ti odkritja,
ko si v življenje žuborela mlada,
vznemiril tek pokojnega ti žitja.

Jesenski dež v noči samotne pada,
prepad poglablja, širi se med nama,
da vrneš se, je umrla zadnja nada.

Mordà kot jaz si tudi ti zdaj sama,
a v mojem domu vse po tebi diha,
telesa tvojega dehti omama.

Ko v tvojo sobo gre stopinja tiha,
kesanje mi srcá več ne pretresa,
le med spomini in željámí niha.

Iz lončka cvetje se na mizo stresa,
čez okno, ko da tam nekdo bi plakal,
spuščena še od tebe je zavesa:

ob nji bi se naslonil in te čakal.